

Tuomas Ojanen
27.5.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 29/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle merituulivoiman kiinteistö- ja tuloverotusta koskevaksi lainsäädännöksi

Pääasiallinen sisältö ja lausunnon ala

1. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kiinteistöverolakia, verontilityslakia, varojen arvostamisesta verotuksessa annettua lakia ja tuloverolakia.
2. Perustuslakivaliokunnan kuulemispyynnön mukaan arvioitava hallituksen esitys on perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä Ahvenanmaan liittyvien näkökohtien vuoksi.
3. Perustuslakivaliokunta on pyytänyt erityisesti tarkastelemaan seuraavaa kysymystä:

”Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta ”asioissa, jotka koskevat kunnalle tulevaa veroa”. Onko säännöstä tulkittava siten, ettei valtakunnan laissa voida säätää Ahvenanmaan kunnalle tulevasta kiinteistöveron jako-osuudesta, kun kunta veronsaajana sijaitsee Ahvenanmaalla, jossa maakunnalla on lainsäädäntövalta, mutta veron kohde sijaitsee talousvyöhykkeellä, jossa valtakunnalla on lainsäädäntövalta?”

Valtiovarainministeriön lausunnot

4. Perustuslakivaliokunta on toimittanut Ahvenanmaan liittyvien näkökohtien arviointia varten valtiovarainministeriön kaksi lausuntoa, joissa ministeriö on antanut lisäselvitystä hallituksen esityksen esille tuomista Ahvenanmaata koskevista seikoista.
5. Tässä yhteydessä on sinänsä huomionarvoista, ettei Ahvenanmaan liittyvää tarkastelua sisälly hallituksen esityksen jaksoon 9, jossa on tarkasteltu ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä. Hallituksen esityksen jaksossa 2.2.3 on kuitenkin tehty selkoa kiinteistöverotuksesta Ahvenanmaan maakunnassa, minkä lisäksi jaksossa 4.2.5 on arvioitu esityksen vaikutuksia Ahvenanmaan ja sen kuntien asemaan.
6. Ministeriön ensimmäisessä lausunnossa ministeriö on todennut, että Suomen talousvyöhyke on perustettu lailla Suomen talousvyöhykkeestä, jonka nojalla valtiolle on katsottava ministeriön mukaan kuuluvan myös verotuksen osalta täysivaltaiset oikeudet ja lainkäyttövalta Suomen talousvyöhykkeellä merioikeusyleissopimuksen 56 ja 60 artiklassa määritellyissä asioissa. Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaa ei ole ministeriön mukaan milään osin ulotettu Suomen talousvyöhykkeelle.
7. Jälkimmäisessä, 20.5.2026 päivätyssä lausunnossa valtiovarainministeriö on taas kirjallisesti vastannut perustuslakivaliokunnan kysymykseen siitä, ”perustuuko hallituksen esityksessä valittu sääntelyratkaisu siihen, ettei ministeriön käsityksen mukaan (Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohdan vuoksi) valtakunnan laissa voida säätää Ahvenanmaan kunnalle

tulevasta kiinteistöveron jako-osuudesta, kun kunta veronsaajana sijaitsee Ahvenanmaalla, jossa maakunnalla on lainsäädäntövalta, mutta veron kohde sijaitsee talousvyöhykkeellä, jossa valtakunnalla on lainsäädäntövalta?”

8. Lausunnossaan valtiovarainministeriö on täsmentänyt, että valtiovarainministeriön käsitys vastaa perustuslakivaliokunnan kysymyksessä esitettyä. Näin ollen hallituksen esityksessä valittu sääntelyratkaisu perustuu siihen, ettei ministeriön käsityksen mukaan (Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohdan vuoksi) valtakunnan laissa voida säätää Ahvenanmaan kunnalle tulevasta kiinteistöveron jako-osuudesta, kun kunta veronsaajana sijaitsee Ahvenanmaalla, jossa maakunnalla on lainsäädäntövalta, mutta veron kohde sijaitsee talousvyöhykkeellä, jossa valtakunnalla on lainsäädäntövalta.
9. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohta estää säätämästä valtakunnan laissa Ahvenanmaan maakunnassa kunnille tulevista veroista, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisen toimivallan jaon perusteella kuuluvat maakuntalailla säädettäviin asioihin. Valtakunnan lainsäädäntövallan rajat osoittavat valtakunnan verolainsäädännön soveltamisen rajat kuten muussakin verotuksessa: jos valtakunnan laissa säädetyn veron osalta säännellään kunnasta veronsaajana ja kunnille veronsaajina tilitettävistä veron jako-osuuksista, sääntelyä ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnan kunnille tuleviin veroihin.
10. Esityksessä ehdotettu sääntelyratkaisu noudattaa ministeriön mukaan yllä sanottua: sääntely veronsaajista ilmenee kiinteistöverolain 1 §:n 2 momentista ja kuntaveronsaajille tilitettävistä veron jako-osuuksista verontilityslain 16 a–c §:stä. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan nyt ehdotetussa sääntelyssä ei edellä sanotusta syystä voida säätää Ahvenanmaan maakunnan kunnille tulevista kiinteistöveron jako-osuuksista myöskään tilanteessa, jossa kiinteistöveron kohde sijaitsee Suomen talousvyöhykkeellä, jossa valtakunnalla on lainsäädäntövalta.

Arvio

11. Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan itsehallintolaissa lainsäädäntövalta on jaettu valtakunnan ja maakunnan kesken. Itsehallintolain 18 §:ssä luetellaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat ja 27 §:ssä valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat.
12. Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ”maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, maakunnalle perittävien maksujen perusteita, kunnalle tulevaa veroa”.
13. Nähdäkseni voidaan olennaisilta osin yhtyä valtiovarainministeriön lausunnossa 20.5.2026 ilmeneviin arvioinnin lähtökohtiin ja johtopäätelmiin perustuslain ja Ahvenanmaan itsehallintolain kannalta, ml. vastaus kysymykseen, jota perustuslakivaliokunta on pyytänyt erityisesti tarkastelemaan. Viittaa valtiovarainministeriön lausuntoihin toistamatta niistä ilmenevää enemmän tässä.

Muita seikkoja

14. Hallituksen esitykseen sisältyvässä suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa jaksossa 9 ei ole lainkaan Ahvenanmaan itsehallintolakiin ja yleensä Ahvenanmaahan liittyvää tarkasteltua, vaikka tällaista tarkastelua jokseenkin säännönmukaisesti sisältyy Ahvenanmaan ja sen itsehallintolain kannalta merkityksellisten hallituksen esitysten säätämisyjärjestysjaksoihin (ks. esim. HE 13/2025 vp, ks. myös esim. HE 71/2017 vp).
15. Koska käsillä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy merkittäviä Ahvenanmaahan ja Ahvenanmaan itsehallintolakiin liittyviä näkökohtia, perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisi syytä huomauttaa siitä, että esityksen säätämisyjärjestysjaksoon olisi tullut sisältyä arvio esityksen suhteesta perustuslain 120 §:ään ja Ahvenanmaan itsehallintolakiin. Säätämisyjärjestysjaksossa olisi myös pitänyt tuoda esille selkeästi yksilöityinä ne itsehallintolain säännökset, jotka ovat esityksessä ehdotettavan sääntelyn ja sen perusratkaisujen kannalta merkityksellisiä.